

Rapporten All-Archeo bv 2415

Archeologienota
Zedelgem – Torhoutsesteenweg

Natasja Reyns

Bornem
2025

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2025/12.807/191

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	7
2.3.3	Werkwijze	11
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	11
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	18
2.4.3	Risicoanalyse CTE	23
2.4.4	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	23
2.4.5	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	25
2.4.6	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	25
3	Samenvatting	27
4	Bibliografie	28
4.1	Publicaties	28
4.2	Websites	28
5	Bijlagen	29
5.1	Archeologische periodes	29

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

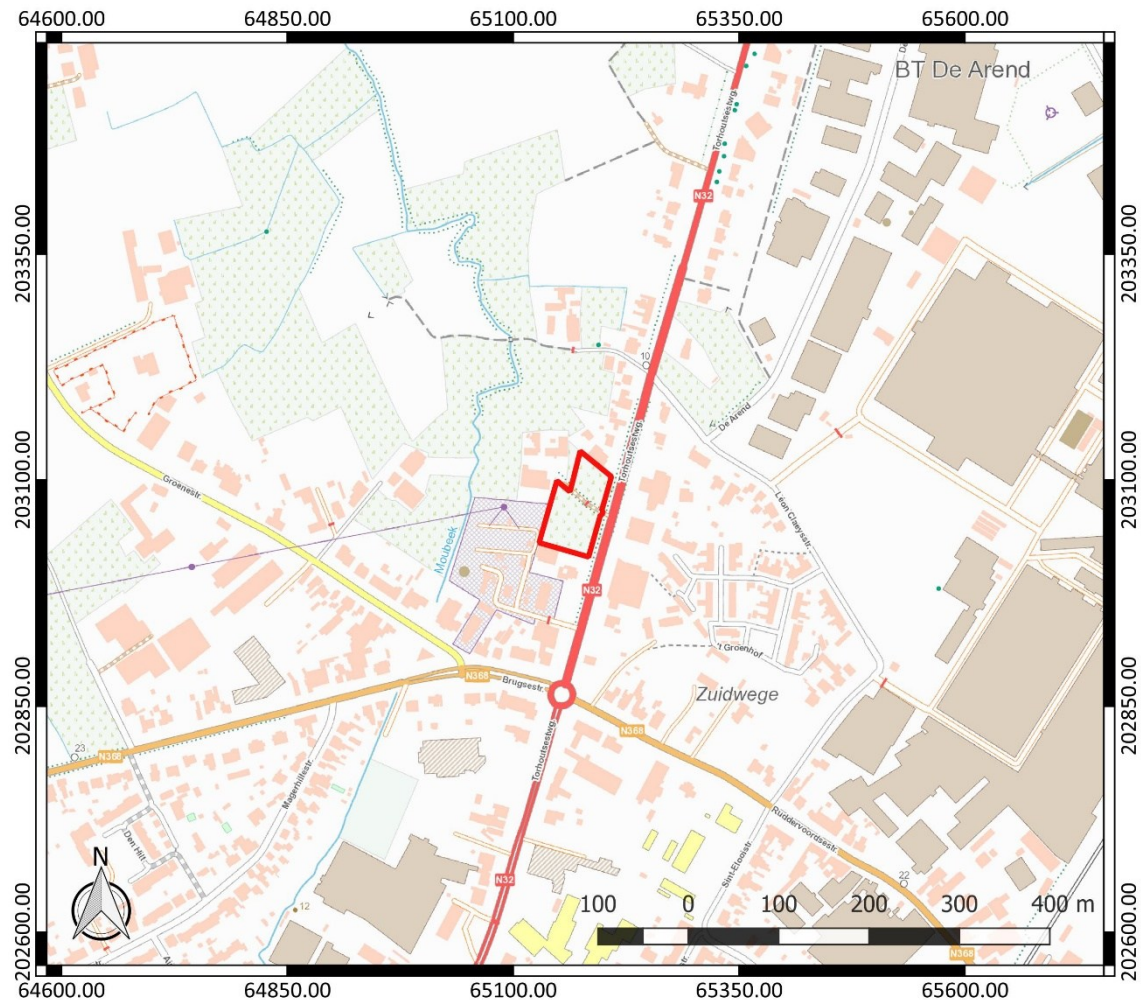
² <https://geo.onroenderfgoed.be>

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Zedelgem, Afdeling 1, sectie B, nummers 898C, 898E, 901A2, 901B2, 906D2, 906E2, 906F2 en 906Z

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 5190 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 27/05/2025 – 07/07/2025

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Voor het onderzoeksgebied werd eerder al een archeologienota opgesteld (ID 33635).³ Omwille van een beperkte wijziging in de geplande werken, diende een aangepaste archeologienota opgesteld te worden. Daarvoor werden grote delen van de eerder opgemaakte archeologienota overgenomen.

³ Reyns 2025

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

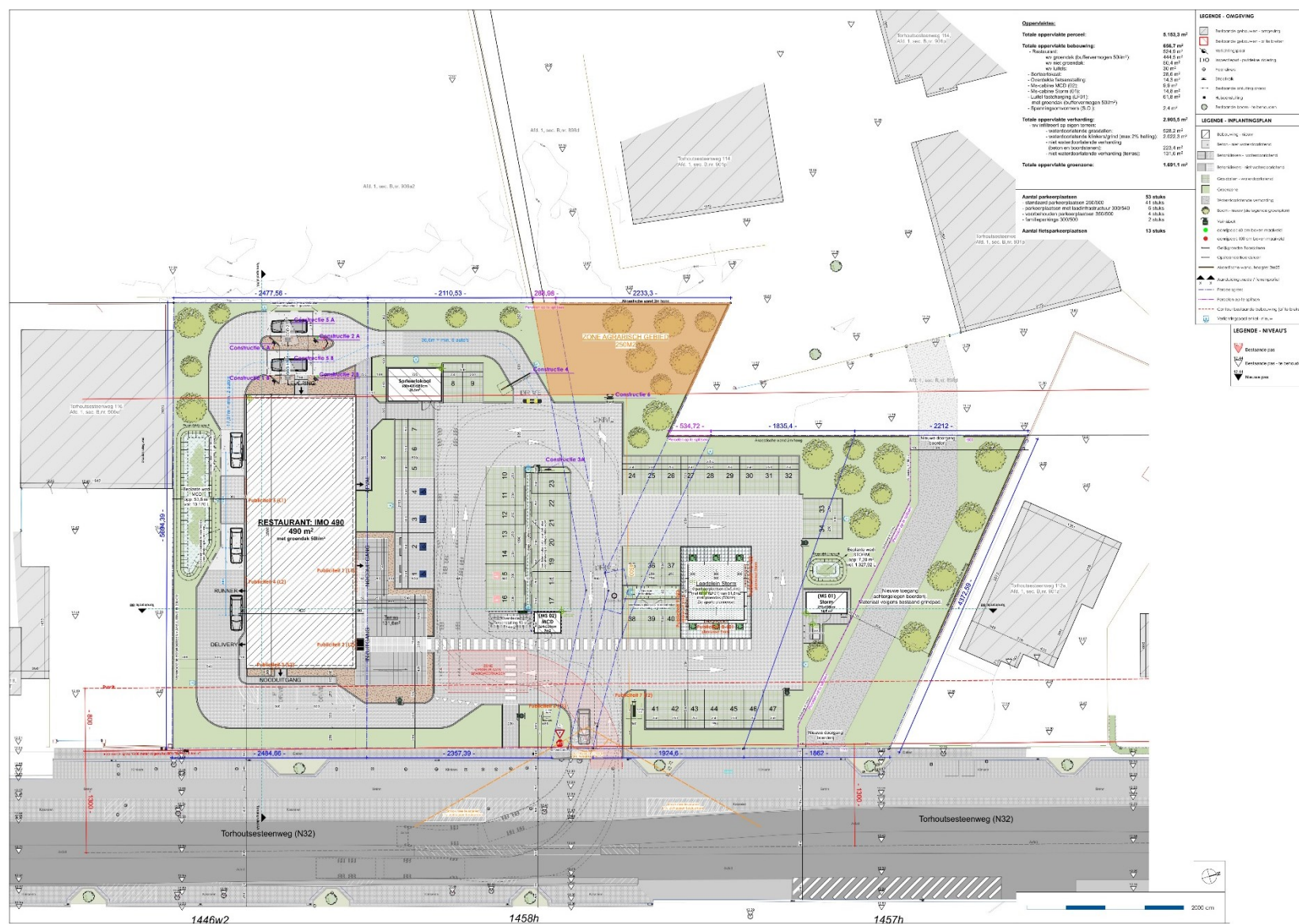
Op het terrein wordt de bouw van een restaurant gepland, met bijhorende omgevingsaanleg. Het nieuwe restaurant (490 m²) wordt uitgevoerd op een vloerplaat op volle grond van ca. 63 cm dik. De vloerplaat wordt verder gefundeerd op funderingsbalken met een verstoringsdiepte tot ca. 1,20 m. Het restaurant wordt voorzien van nieuwe nutspuiten. De aanleg daarvan kent een verstoringsdiepte tot ca. 3,20 m.

Centraal en in het noorden van het terrein wordt telkens een middenspanningscabine (9 m²) opgericht. Die kennen een verstoringsdiepte van ca. 80 cm. In het noorden en het zuiden van het terrein worden wadi's (van 7,2 en 53,8 m²) en een beperkte infiltratiekom aangelegd. Die zullen een verstoringsdiepte van ca. 30 cm kennen.

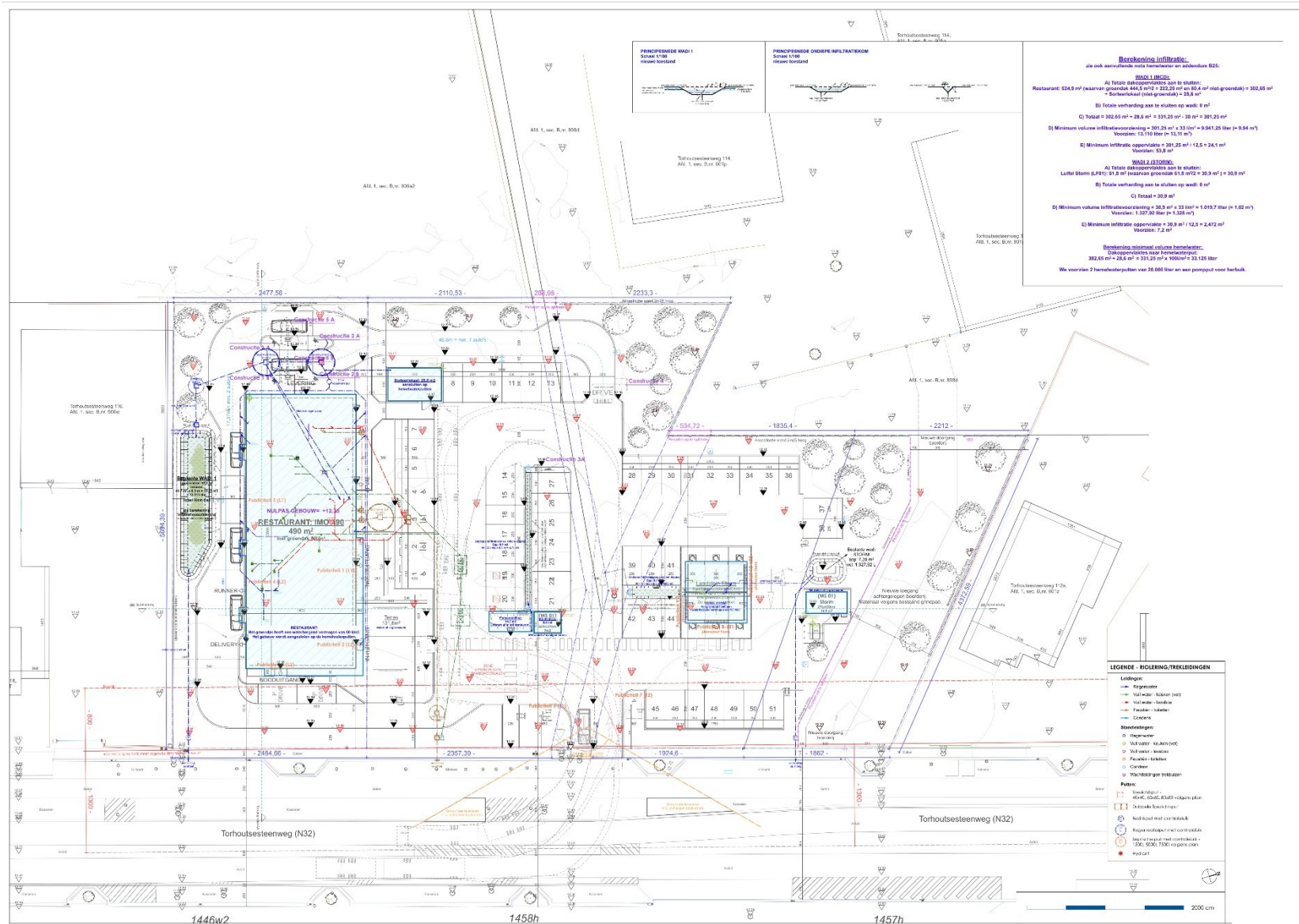
Rondom het nieuwe gebouw worden verhardingen (2959 m²) aangelegd. Die kennen een verstoringsdiepte van ca. 65 cm. In het noorden van het onderzoeksgebied wordt ook een nieuwe toegangsweg naar huisnr. 114 aangelegd. Die zal eveneens een verstoringsdiepte van ca. 65 cm kennen.

Zes parkeerplaatsen worden ingericht als laadplein. Ze worden voorzien van een luifel. De oprichting van een luifel en de aanleg van kabels zal plaatselijk een verstoringsdiepte van ca. 80 cm tot ca. 1,20 m betekenen.

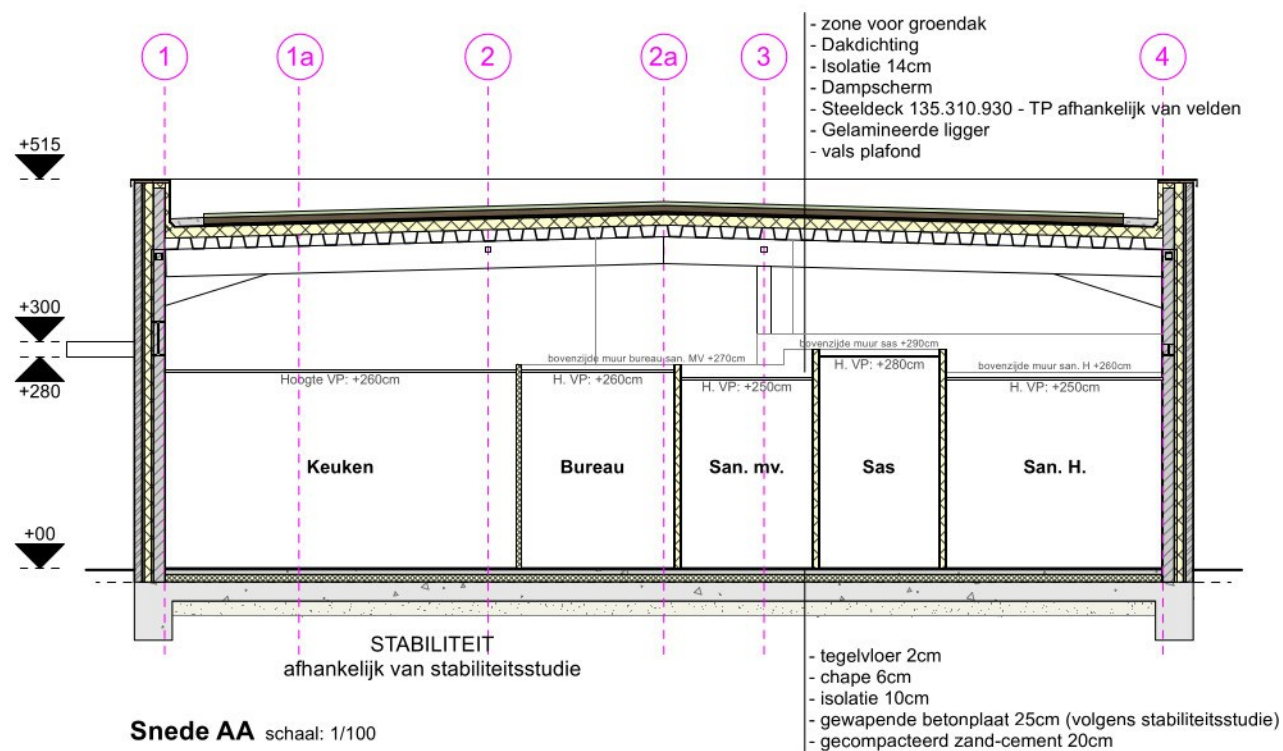
Verder worden nog groenzones voorzien. De aanplant van gras en struiken betekent een verstoringsdiepte van ca. 40 cm. Ter hoogte van de plantkuilen voor nieuwe bomen loopt de verstoringsdiepte plaatselijk op tot maximaal ca. 1,00 m.

Figuur 3: Inplantingsplan

Figuur 4: Rioleringsplan

Figuur 5: Snede ontworpen bebouwing

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten westen van de Torhoutsesteenweg (Figuur 6). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden en agrarische gebieden. Op korte afstand ten oosten van het onderzoeksgebied stroomt de Arendsbeek en even ten westen vinden we de Moubeek (Figuur 8). Op iets grotere afstand ten noordoosten vermelden we ook nog de Stationsbeek.

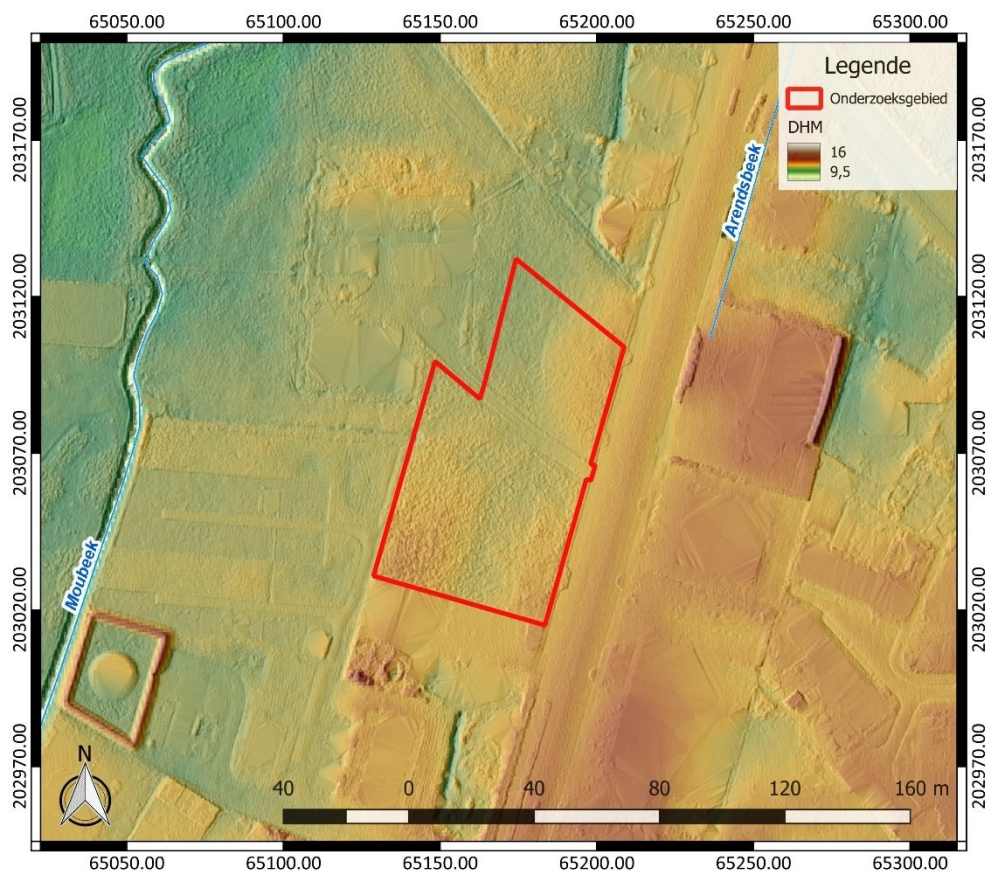
Fysisch-geografisch behoort Zedelgem tot Zandig Vlaanderen en meer specifiek tot het Houtland. De Plaatsebeek stroomt door het centrum van Zedelgem, ten noorden van de kern stroomt de Zabbeek, en ten zuidwesten de Schattingbeek en Moubeek. Het reliëf helt af van het zuidwesten naar het noordoosten.

Ten noorden van Zedelgem, vlakbij de gemeentegrens met Jabbeke, treffen we nog een klein heuveltje. Ook langs de gemeentegrens met Brugge is het relatief hoger. De hogere ligging wordt toegeschreven aan de ondiepe geologische lagen. De bodem is hoofdzakelijk samengesteld uit zandgronden uit het Eoceen (40 tot 70 miljoen jaar oud). In de beekvalleien komen overwegend kleigronden voor.⁴

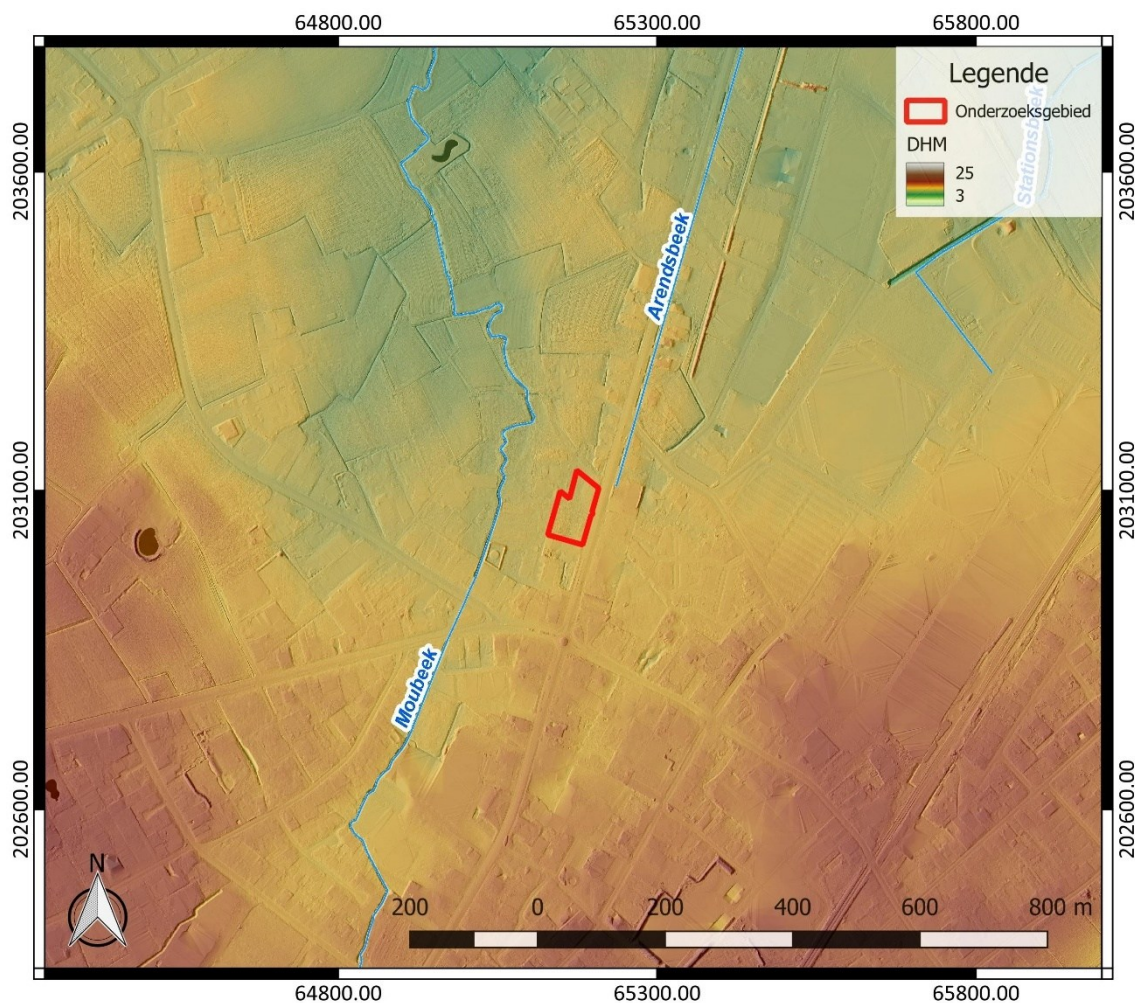
⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Zedelgem [online], <https://id.erfgoed.net/themas/15782> (geraadpleegd op 28 mei 2025).

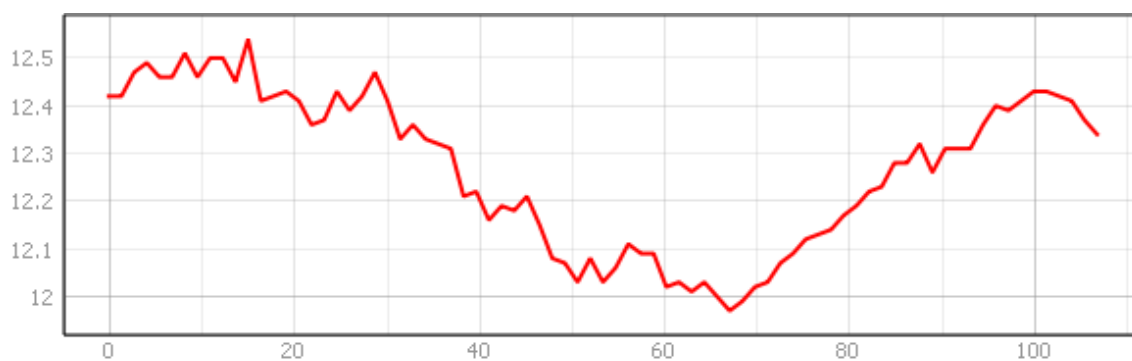
Figuur 6: Luchtfoto van 2024 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

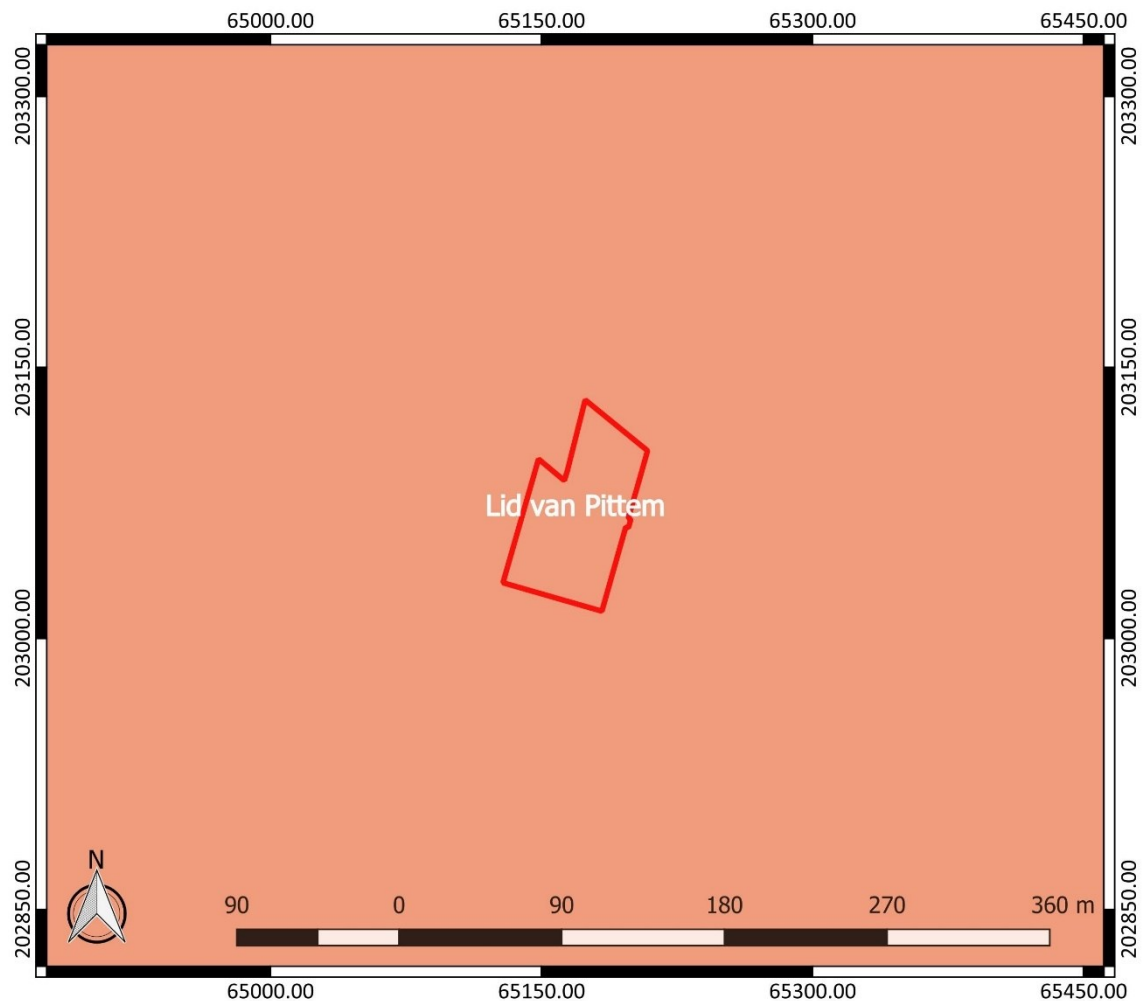

Figuur 8: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 9: Hoogteverloop van zuidwest naar noordoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de overgang van hoger gelegen gronden ten zuiden naar lager gelegen gronden ten noorden. Het terrein helt ook licht af naar het westen toe, naar de insnijding van de Moubek en kent een hoogte van 11,9 tot 12,6 m TAW (Figuur 9).

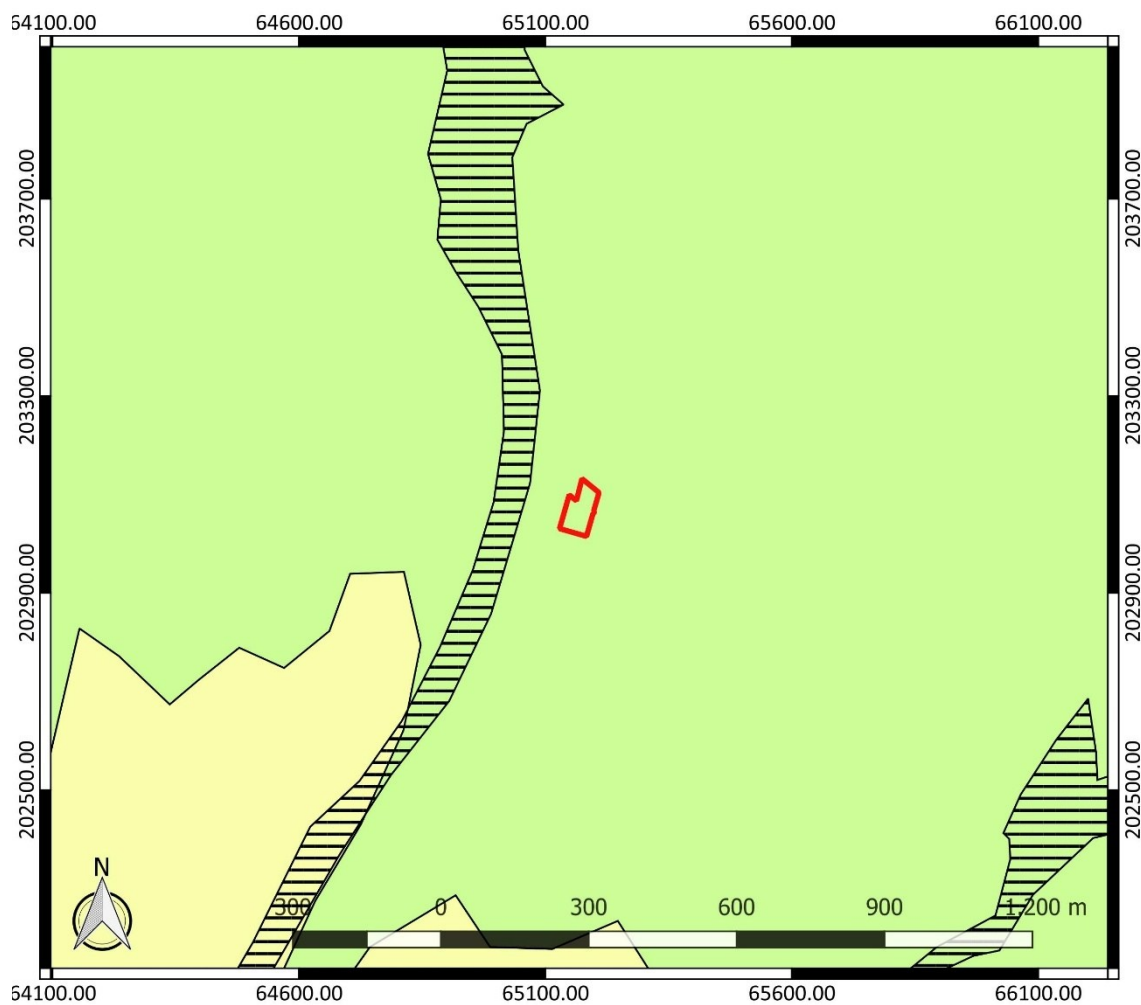
Figuur 10: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 10) bestaat uit het Lid van Pittem. Dit wordt gekenmerkt door grijsgroene klei, die sterk zandhoudend is en die plaatselijk zandsteenbanken (veldsteen) bevat. Verder is het weinig glauconiethoudend en glimmerhoudend.⁵

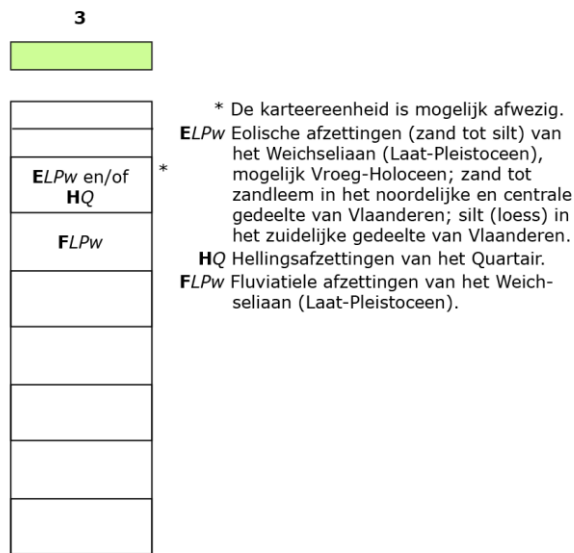
De quartairgeologische kaart (Figuur 11) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich oudere fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).⁶

⁵ www.geopunt.be/kaart

⁶ www.geopunt.be/kaart

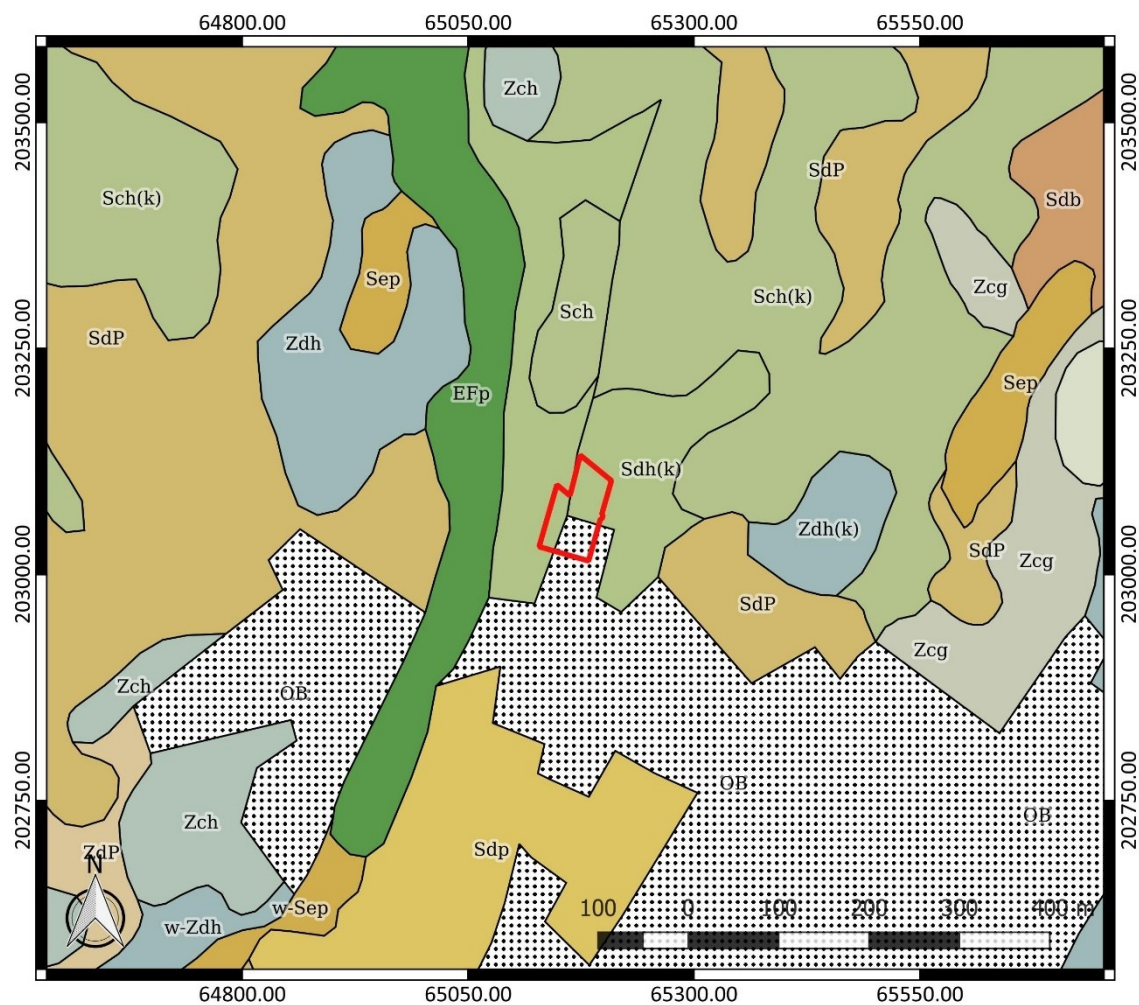
Figuur 11: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 12: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

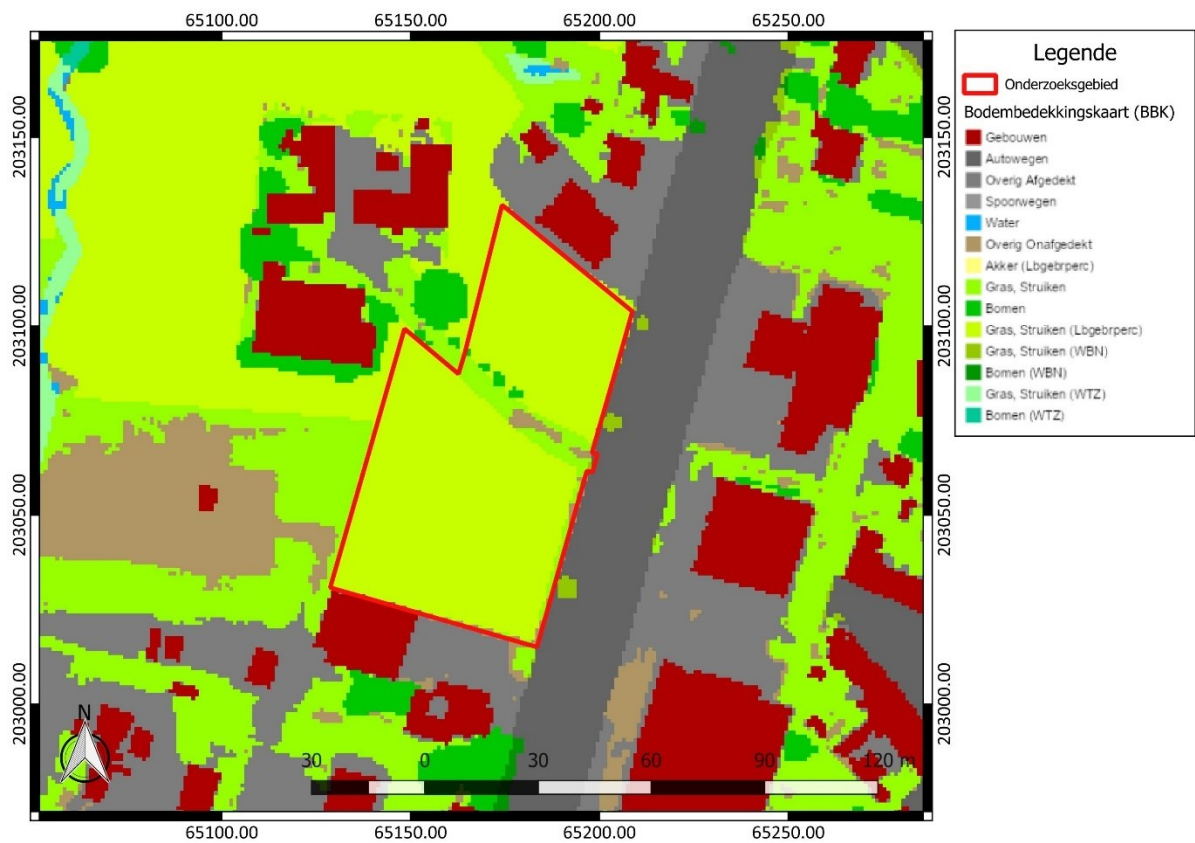
De bodemkaart (Figuur 13) situeert het onderzoeksgebied ter hoogte van een matig natte lemig zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont (Sdh). In het oosten van het terrein zou de A-horizont een grijsbruine kleur kennen (Sdh(k)). In het zuiden van het terrein geeft de kaart ook nog een bebouwde zone (OB) weer.

Ook in de omgeving vinden we gelijkaardige bodems en verder onder meer ook een sterk tot zeer sterk gleyige kleibodem zonder profiel (EFp), een matig natte lemig zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel (SdP) en een matig natte zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont (Zdh). We moeten daaruit besluiten dat de omgeving van het onderzoeksgebied eveneens overwegend gekenmerkt wordt door een matig natte bodem.

Figuur 13: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart vooral gras en struiken te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door bomen (Figuur 14). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied verwaarloosbaar (Figuur 15).

Figuur 14: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 15: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De naam Zedelgem dateert vermoedelijk uit de periode van de landname door de Frankische edelen, vanaf de 5de eeuw. Vanaf de 6de eeuw wordt ons grondgebied gekerstend door rondtrekkende monniken. Aanvankelijk zijn de parochiekerken eigendom van de dorpsheer, maar gaandeweg komen ze in handen van abdijen en kapittels. Circa 1000 wordt door graaf Boudewijn IV de kasselrij Brugge opgericht, die later bekend zal staan onder de naam Brugse Vrije. De heerlijkheid Zedelgem is in het feodaal stelsel een leen van het grafelijk leenhof van Brugge, dat op zijn beurt afhankelijk is van de Franse koning. De oudst gekend vermelding van Zedelgem dateert van 1089. Twee belangrijke wegen doorkruisen het grondgebied van Zedelgem. Beide verbinden Brugge met Ieper.

In de 16de en 17de eeuw krijgt Zedelgem te maken met plunderingen en opeisingen. De verzwakte bevolking krijgt te maken met de pest, die hevig woedt in deze periode. In 1648 komt er met de Vrede van Münster definitief een einde aan de Tachtigjarige Oorlog. Door het overlijden van Philips IV, koning van Spanje en graaf van Vlaanderen in 1665, ontstond opnieuw discussie over de Nederlanden. Franse troepen vallen in 1667 Vlaanderen binnen. Vanaf dan wordt Zedelgem afwisselend door Franse en Spaanse troepen bezet. In 1672 gaven binnenvallende Franse troepen in de Noordelijke Nederlanden de aanzet tot de Hollandse Oorlog die zou duren tot 1678. Ook daarna vormen de Zuidelijke Nederlanden nog het strijdtoneel tot aan de Vrede van Rijswijk in 1697.

In 1700 stierf Karel II, koning van Spanje en graaf van Vlaanderen. De strijd om de opvolging barstte los als de Spaanse Successieoorlog. De strijd om de opvolging duurde voort tot 1713 wanneer, als gevolg van de Vrede van Utrecht, de Zuidelijke Nederlanden aan de Oostenrijkse Keizer Karel VI van Habsburg worden overgedragen. Dit betekende de start van een relatief rustige periode (tot 1780), enkel onderbroken door de Oostenrijkse Successieoorlog (1744-1748). De aanleg van de Torhoutsesteenweg in 1751-1754 zou een grote invloed hebben op de latere industriële en commerciële ontwikkeling van Zedelgem. Langs de nieuwe Torhoutsesteenweg, die al snel een belangrijke verkeersader werd, ontstonden een aantal handels- en nijverheidsgebouwen. In 1794, met de Franse overwinning te Fleurus, werd Vlaanderen ingelijfd bij de Franse republiek. Tot aan het Congres van Wenen (1815) staan de Zuidelijke Nederlanden onder Frans bestuur.

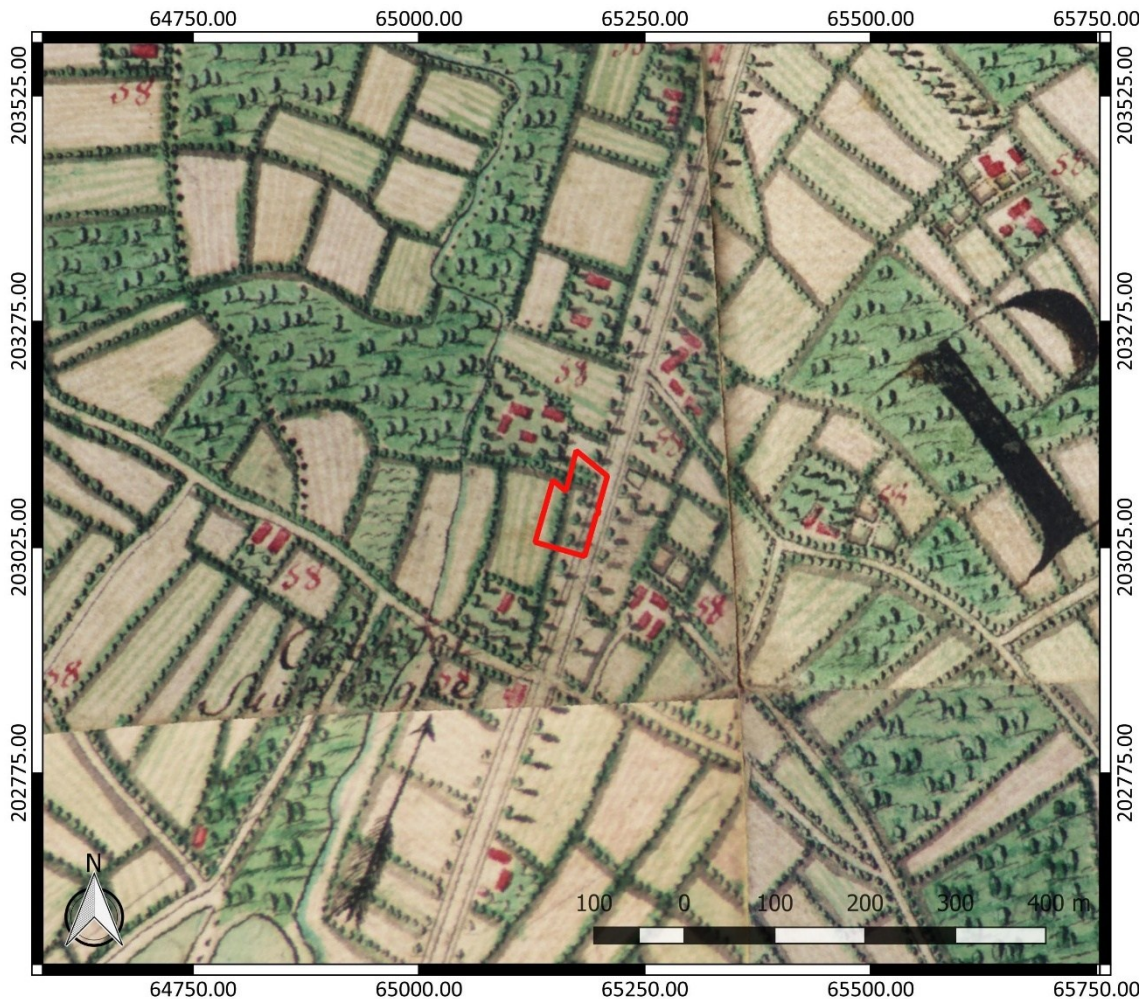
Tijdens de Eerste Wereldoorlog speelde Zedelgem een niet te onderschatten rol als logistiek centrum voor de Duitse bezetter. De ligging buiten het bereik van het geschut van de geallieerde troepen aan het IJzerfront maakte het tot een ideaal bevoorradingscentrum voor de Duitse fronttroepen. Er werd een grote munitieopslagplaats opgericht langs de Torhoutsesteenweg. Zedelgem speelde tijdens de Tweede Wereldoorlog een minder belangrijke rol dan tijdens de Eerste Wereldoorlog.⁷

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 16). Het grenst in het oosten reeds aan de historische voorloper van de huidige Torhoutsesteenweg. In de omgeving vinden we verspreide bebouwing. Op korte afstand ten westen vinden we de aanduiding van de Moubeek.

De bebouwing net ten westen van het onderzoeksgebied is het Hof ter Zuytweghe. Tijdens de Eerste Wereldoorlog zou er een bunker tegen de schuur aangebouwd zijn. De bunker maakt deel uit van een munitiedepot dat tijdens de Eerste Wereldoorlog gevestigd is tussen de Torhoutsesteenweg en de Moubeek.⁸

⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Zedelgem [online], <https://id.erfgoed.net/themas/15782> (geraadpleegd op 30 mei 2025).

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Hof ter Zuytweghe met bunker [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/209436> (geraadpleegd op 30 mei 2025).

Figuur 16: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is opnieuw geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 17). Net ten westen van het terrein is wel sprake van historische bebouwing. Verder ten westen zien we opnieuw de Moubeek weergegeven. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer.

Op een trench map van 3 november 1917 zien we dat het onderzoeksgebied tussen verschillende spoorlijnen gelegen is. In het uiterste noorden grenst het zelfs aan een spoorlijn. Een luchtfoto van 3 juli 1917 lijkt niet aan te geven dat er tot dan toe bombardementen geweest zijn ter hoogte van het onderzoeksgebied, maar voor de periode daarna hebben we geen informatie. De bommenkaart spreekt van een hoge trefkans op CTE binnen de gemeente.⁹

In 1917 legden Duitse eenheden een groot munitiedepot aan tussen de Torhoutsesteenweg en de Moubeek. Die was via spoorlijnen aangesloten op het spoorwegnet. De hoeve net ten westen van het onderzoeksgebied deed wellicht dienst als een soort van bevel- en coördinatiecentrum van het munitiedepot. In een schuur van de hoeve werd een bunker gebouwd.¹⁰

⁹ <https://www.bommenkaart.be/kaart>

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Hof ter Zuytweeghe met bunker [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/209436> (geraadpleegd op 30 mei 2025).

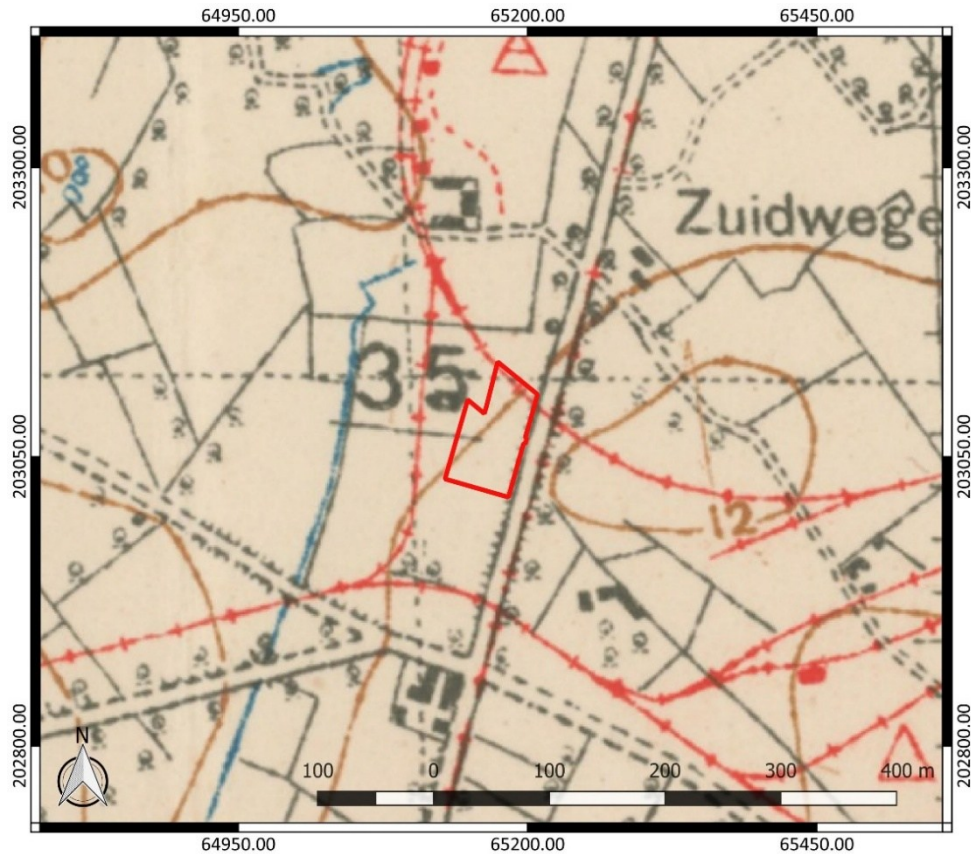
Figuur 17: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

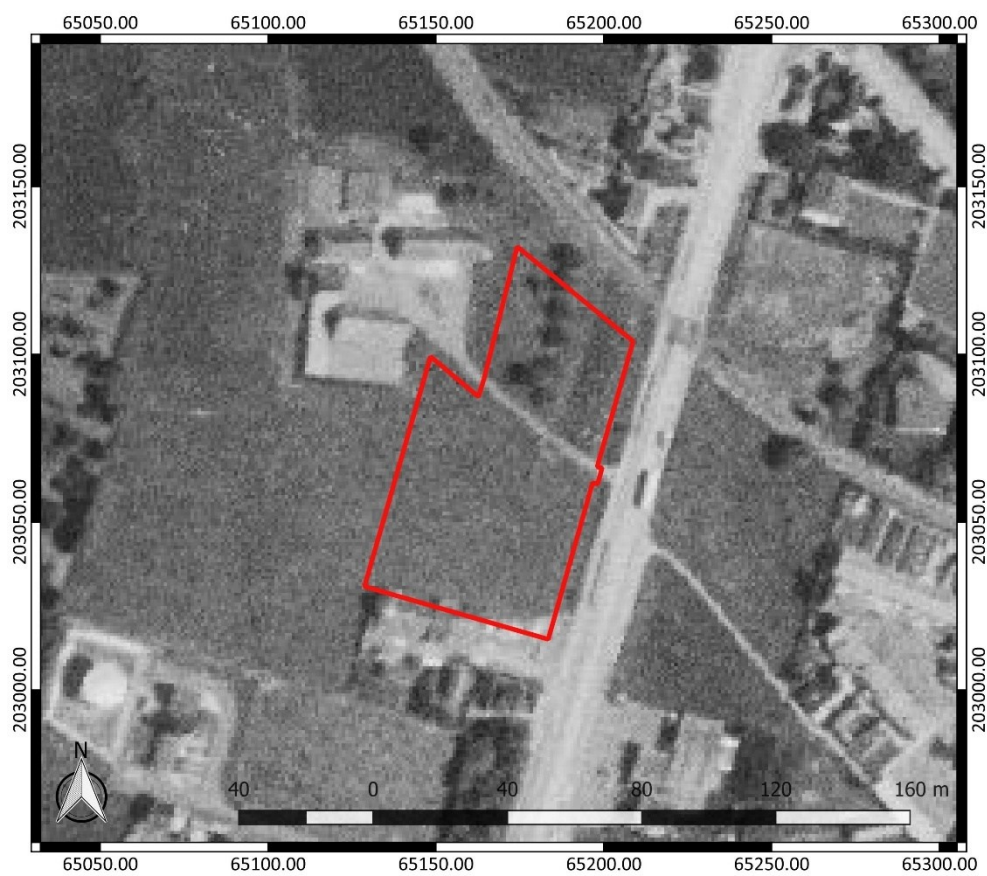
Figuur 18: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Luchtfoto van 3 juli 1917 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.luchtfoto1914-1918.be/nl/geoportaal>)

Figuur 20: Trench Map van 3 november 1917 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://maps.nls.uk/geo/explore/>)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 22: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 21) toont ons dat het onderzoeksgebied in gebruik is als grasland en deels begroeid is met bomen. Over het terrein loopt de toegangsweg naar de bebouwing ten westen. Op korte afstand ten noorden zien we nog het tracé van de spoorlijn. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 22) geeft een gelijkaardig beeld weer, maar de bomen zijn verdwenen. Er zijn nu wel bomen aangeplant langs de toegangsweg naar de bebouwing ten westen. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6).

2.4.3 Risicoanalyse CTE

Bij de opmaak van de archeologienota werd duidelijk dat er een risico is op het aantreffen van CTE (conventionele en toxische explosieven). Concreet werd vastgesteld dat het onderzoeksgebied zich bevindt vlakbij spoorlijnen naar een munitiedepot in de buurt en vlakbij een bevel- en coördinatiecentrum van de Duitse troepen.

Daarom diende een risicoanalyse opgemaakt te worden door een CTE-deskundige. Als uit de risicoanalyse blijkt dat er een potentieel gevaar is voor de veiligheid van de betrokkenen of de omgeving, dan is het steeds de eerste prioriteit om dat risico te neutraliseren.¹¹

Het is aannemelijk dat ter hoogte van het vlakbij gelegen bevel- en coördinatiecentrum ook munitie opgeslagen lag. Vermoedelijk werd de achtergebleven munitie na de capitulatie afgevoerd, maar in hoeverre dat zorgvuldig is gebeurd, is niet duidelijk. Op basis van alle beschikbare gegevens wordt het risico op CTE als gemiddeld beschouwd. Dit betekent dat maatregelen vereist zijn om veilige werkomstandigheden te kunnen garanderen. Concreet wordt geadviseerd dat graafwerken uitgevoerd worden onder begeleiding van een CTE-deskundige.¹²

2.4.4 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 23). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Onderzoek op korte afstand ten noorden van het terrein bracht geen relevante archeologische sporen aan het licht (CAI ID 987986).¹³ Iets verder naar het oosten is sprake van de vondst van een vuurstenen afslag uit de steentijd (CAI ID 300059). Verder kwamen paalkuilen, grachten en vondsten uit de midden-Romeinse tijd aan het licht. Er bleken ook grachtstructuren uit de late middeleeuwen tot de postmiddeleeuwen aanwezig.¹⁴

Op al grote afstand ten zuidwesten werd een sporencluster aangetroffen die verder onderzocht werd aan de hand van een opgraving (CAI ID 227124). De aangetroffen sporen blijken te interpreteren als paleo-windvallen, terwijl de greppels in verband gebracht worden met landindeling.¹⁵

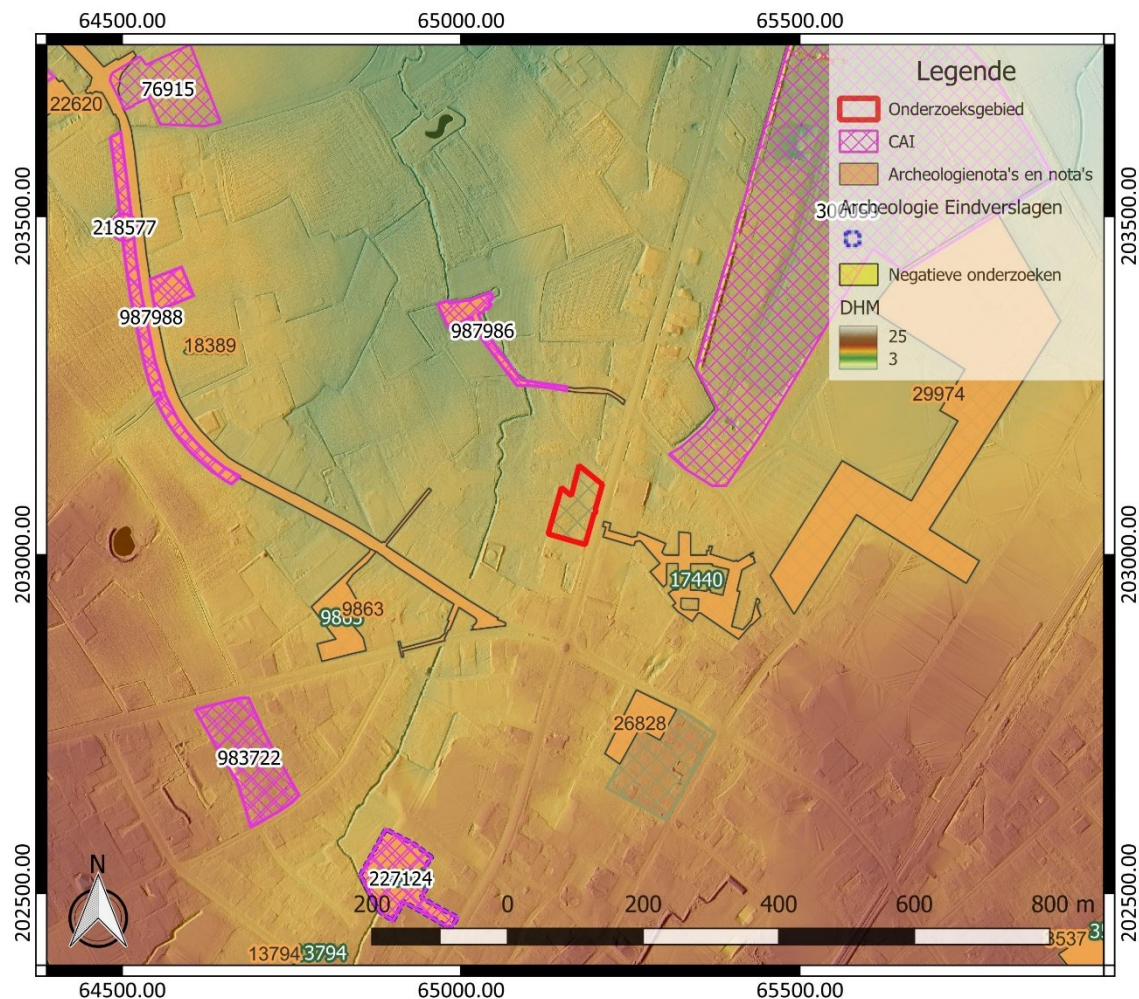
¹¹ De Decker/Jansen 2023, 5-10

¹² Bellemans 2025, 5

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Torhoutsesteenweg - Loppemsestraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/987986> (geraadpleegd op 2 juni 2025).

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: De Arend [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/300059> (geraadpleegd op 2 juni 2025).

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Torhoutsesteenweg 166 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/227124> (geraadpleegd op 2 juni 2025).

Figuur 23: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Onderzoek even ten noorden hiervan bracht enkel recente grachten uit de nieuwste tijd aan het licht (CAI ID 983722). Het terrein bleek ook sterk verstoord door drainagebuizen.¹⁶ Proefsleuvenonderzoek ten westen van het onderzoeksgebied bracht erfgreppels met een interne palenconfiguratie aan het licht (CAI ID 987988). De resten worden in de volle middeleeuwen gedateerd.¹⁷ Ook verder naar het noorden toe is sprake van de vondst van nederzettingsresten die in de volle middeleeuwen gedateerd worden (CAI ID 76915).¹⁸ Verder vermelden we ook nog de vondst van een 17de-eeuwse munt (CAI ID 218577).¹⁹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Magerhillestraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983722> (geraadpleegd op 2 juni 2025).

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Groenestraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/987988> (geraadpleegd op 2 juni 2025).

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Groenestraat/Stadionlaan [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/76915> (geraadpleegd op 2 juni 2025).

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Groenestraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/218577> (geraadpleegd op 2 juni 2025).

de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.5 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de overgang van hoger gelegen gronden naar lager gelegen gronden, aan de rand van de insnijding van de Moubeek. Dit zijn aantrekkelijke landschappelijke kenmerken voor de mens in het verleden. De bodem van het terrein en zijn omgeving is volgens de bodemkaart wel overwegend matig nat, wat het in bepaalde periodes dan weer minder aantrekkelijk gemaakt kan hebben.

Gekende archeologische waarden in de omgeving wijzen er alleszins wel op dat de regio archeologisch potentieel kent. Er is sprake van gekende resten uit de steentijd, de Romeinse tijd, de middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd.

Historische kaarten tonen ons dat het terrein minstens sinds de 18de eeuw tot op heden steeds in gebruik geweest is als akkerland of als grasland. De bebouwing vlakbij het terrein blijkt ook minstens terug te gaan tot de 18de eeuw. Verder weten we dat vlakbij het terrein tijdens de Eerste Wereldoorlog spoorlijnen aanwezig waren, maar die strekken zich volgens de kaarten en de luchtfoto's niet uit tot binnen het onderzoeksgebied.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van een restaurant met bijhorende omgevingsaanleg. De verstoringsdiepte van de verschillende bodemingrepen varieert sterk en loopt gemiddeld op tot maximaal ca. 1,20 m. Enkel ter hoogte van de geplande nutspuiten loopt de verstoringsdiepte sterker op, tot maximaal ca. 3,20 m. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.6 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied mogelijk archeologisch potentieel kent. Op basis van de landschappelijke kenmerken van het terrein en de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving houden we rekening met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd. Het kan zowel gaan om sporensites als om artefactensites. Op basis van het lange gebruik van het terrein als akkerland en als grasland kunnen we verder ook een goed bewaard bodemarchief verwachten. De geplande werken blijken een bijkomende bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief te vormen. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt. Omwille van een zeker risico op CTE is de begeleiding van een CTE-deskundige nodig bij graafwerken om veilige werkomstandigheden te kunnen garanderen.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de realisatie van een restaurant met bijhorende omgevingsaanleg, diende een archeologienota opgesteld te worden. Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied mogelijk archeologisch potentieel kent. Er is sprake van een verwachting naar resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd. Verder verwachten we ook een goed bewaard bodemarchief aan te treffen, gezien het lange gebruik van het terrein als akkerland en als grasland. Het nog aanwezige bodemarchief blijkt mogelijk bijkomend bedreigd te worden door de geplande werken. Gezien het mogelijke archeologische potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bellemans, J., 2025: *CTE risico inschatting & advies Zedelgem Torhoutsesteenweg 112*, Buizingen.

De Decker, S./I. Jansen, 2023: *Richtlijn. Archeologie versus munitieopsporing*, Brussel.

Reyns, N., 2025: *Archeologienota Zedelgem – Torhoutsesteenweg*, Bornem (Rapporten All-Archeo bv 2374).

4.2 Websites

Bommenkaart (2025)

<https://www.bommenkaart.be/kaart>

Cartesius (2025)

<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2025)

<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2025)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2025)

<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2025)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Luchtfoto 1914-1918 (2025)

<https://www.luchtfoto1914-1918.be/nl/geoportaal>

National Library of Scotland (2025)

<https://maps.nls.uk>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2025)

<https://www.onroenderfgoed.be/onderzoeksbalans-archeologie>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

